

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE BAPTISTĂ

**CURS DE APOLOGETICĂ
CREȘTINĂ EVANGHELICĂ**

An universitar 2009-2010

Lect. Univ. Dr. Octavian D. Baban
Asist. Univ. Dr. Daniel Gherman

CURS DE APOLOGETICĂ CREȘTINĂ EVANGHELICĂ

An universitar 2009-2010

Note de curs

Sumar

Definiția apologeticii

Definiție, clasificări

Metode apologetice

Tehnici de argumentare

Subiecte de apologetică modernă:

Mariologia

Creționism

Evanghelia după Iuda

Jesus Seminar

Pierderea mântuirii

Despre Scriptură

Despre suferință

Teme de seminar

Apologetică creștină evanghelică

Introducere în apologetica creștină

Acesta este un curs care se referă la apărarea credinței. Are, astfel, nuanțe confesionale: este un curs de apologetică creștină baptistă.

Definiția apologeticii:

Apologetica – înseamnă „apărare” sau „răspuns” ori „pledoarie” (gr. *apologia*). Este disciplina care se ocupă cu organizarea unui răspuns sau a unei apărări cu privire la un sistem filosofic, o ideologie, o credință, un comportament, o ființă, etc. În general, termenul s-a împământenit cu sensul de apărare a unei credințe, iar contextul care l-a impus din punct de vedere istoric a fost apărarea credinței creștine în fața religiilor păgâne și a acuzațiilor de falsitate, de inconsistență, de credulitate.¹

Conceptul de apologie apare în NT de mai multe ori, cuvântul apologie fiind tradus în diverse feluri:

Romani 2:15, dezvinovățire: păgânii se învinovățesc și se dezvinovățesc în conștiința lor.

1 Cor. 9:3, cuvânt de apărare: apărarea lui Pavel față de creștinii care îi contestă autoritatea apostolică.

2 Cor. 7:11, dezvinovățire: cei din Corint se dezvinovățesc de complicitate în cazul de adulter.

¹ Steven B. Cowan, *Five Views on Apologetics* (Grand Rapids: Zondervan, 2000), 8.

2 Cor. 12:19, apărare: unii corinteni credeau că Pavel și cei din echipa sa doresc să se apere sau să se dezvinovățească, dar nu era așa.

Filipeni 1:7, apărare: Pavel și filipenii sunt împreună în apărarea evangheliei.

Filipeni 1:16, apărare: Unii din Roma îl ajută pe Pavel în apărarea sa.

2 Tim. 4:16, cuvânt de apărare: apărarea lui Pavel față de acușările aduse în tribunalul din Roma, la a doua întemnițare.

Luca 12:11, apărare: Isus încurajează creștinii în apărarea lor față de sinagogi și autoritățile de stat.

Luca 21:14, răspuns: Isus încurajează creștinii să nu se îngrijoreze cum se vor apăra.

Fapte 19:23, apărare: Alexandru, un creștin din Efes, este silit să-și apere credința.

Fapte 22:1, cuvânt de apărare: apărarea lui Pavel înaintea cetățenilor evrei ai Ierusalimului, când s-a întors din misiune, când fusese acuzat de necinstirea templului.

Fapte 24:10, apărare: Pavel se apără înaintea lui Felix

Fapte 25:8, apărare: Pavel se apără înaintea lui Festus

Fapte 25:16, apărare: Festus și Agripa vorbesc despre dreptul lui Pavel de a se apăra.

Fapte 26:2, apărare: Pavel se apără înaintea lui Agripa.

Fapte 26:24, apărare: Festus se apără înaintea adunării, ca să nu accepte credința vestită de Pavel.

1 Pet. 3:15, dați socoteală: creștinii își prezintă și își explică, își apără credința atunci când li se cere.

În Biserica primară au fost apologeți de seamă printre care pot fi enumerați Justin Martirul (cf. *Dialog cu iudeul Trifos*), Tertullian (cf. *Adversus Judaeos*), St. Ciprian (*Epistolae*), Clement din Alexandria (*Protrepticos, Stromata*), Origene (*Contra Celsus*), Augustin (*De diversis Quaestionibus*), etc.

Tipuri de discurs apologetic. Clasificări

În general, se poate vorbi de mai multe tipuri de discurs apologetic:

Apologia unei politici
 Apologia unei idei
 Apologia unei acțiuni
 Apologia religioasă:

Inter-religioasă, ex: creștinism vs. islam, islam vs. hinduism, etc.

Intrareligioasă (interconfesională):

baptism vs. adventism (puncte de vedere, doctrine), baptism vs. pentecostalism (și, bineînțeles, și viceversa), sau evanghelici vs. ortodoxie răsăriteană, ori evanghelici vs. romano-catolicism, ori ortodoxie vs. romano-catolicism (și invers).

Nevoia de apologetică

Este nevoie de apologetică, iar demonstrațiile ei nu sunt de la sine înțelese, trebuiesc gândite și formulate. Apologetica ne ajută să înțelegem istoria, divergențele teologice, importanța argumentării punctelor de vedere creștine în societate, în general (în raport cu păgânismul, în raport cu necredința și ateismul, în raport cu etica seculară – sau cu lipsa de etică, etc.).

Este necesar ca astăzi să apărăm o trăire reală cu Domnul Isus în credință. Tendința este de subliniere a gândirii contemporane în

detrimentul mărturiei din alte veacuri. Biserica Ortodoxă și cea Romano-Catolică pun accent pe tradiție, susțin că se raportează la mărturia credincioșilor din primele veacuri, dar nu o fac întotdeauna în spirit de cunoaștere echilibrată, și adoptă adesea poziții ideologice definite mult mai târziu., ceea ce conduce la diverse forme de control social, teologic și ideologic.

Apologetica presupune capacitatea de a argumenta corect pe marginea unui subiect dat. În contextul religios actual sunt multe învățături care nu sunt potrivite cu adevărul Scripturii, este necesar să știm să argumentăm din perspectivă apologetică.

Contextul:

În apărarea credinței noastre este necesar să înțelegem celelalte credințe și contextul în care ele s-au dezvoltat. O privire retrospectivă în istorie ne ajută să înțelegem contextul și să ținem seama de el.

- În estul Europei, Ortodoxia este tradiționalistă și, adeseori, naționalistă (cu alte cuvinte, o națiune trebuie să aibă o singură formă de expresie religioasă, de exemplu, românii și sârbii sunt ortodocși – și nu pot fi altfel, la fel grecii, rușii, bulgarii; polonezii sunt catolici, germanii luterani și catolici, italienii catolici, etc. De aceea, reforma, ca expresie a libertății religioase s-a impus cu dificultate acolo unde nu a existat respect pentru individ, pentru gândirea independentă și pentru Biblie, ca revelație fundamentală.

- Romano-catolicismul în trecut a avut episoade de violență religioasă prelungită. Polonia devenise stat reformat, protestant, dar ca urmare a contrareformei a devenit stat majoritar romano-catolic; principatul Transilvaniei devenise și el dominant protestant, dar Biserica Romano-Catolică a căutat controlul prin două metode majore: acapararea educației (prin misionari iezuiți; în contra reformatilor) și încurajarea Bisericii unite cu Roma, în contra Bisericii ortodoxe: hugenoții deveniseră o prezență importantă în Franța, dar au fost practic eliminați de pe scena istoriei.

- În Europa de Est regimurile comuniste au urmărit în mod programatic desființarea creștinismului, limitarea drastică a mesajului și influenței Bisericilor de orice fel.

Augustin și convertirea forțată (nu prin argument, nu prin apologia credinței). Augustin a apărat ideea de forțare la credință, de exterminare a oponentilor, de limitare a libertății religioase. Necredincioșii nu trebuie niciodată forțați să devină creștini, Dumnezeu a lăsat libertate de alegere și responsabilitate.

Argumentele folosite de Augustin pentru susținerea folosirii forței în convertire: argumentul istoric: uciderea a fost susținută și lăudată în Vechiul Testament în timpul Legii, în pustie; argumentul sofistic: se consideră ca este importantă veșnicia, trupul nu este important și în felul acesta folosirea forței, ori a oricăror mijloace, pentru a aduce pe cineva la credință, este justificată.

Exemple de situații apologetice:

Pot fi considerați adventiștii creștini evanghelici? Adventiștii au ca interpret major al Bibliei pe Helen G. White, o femeie profet din secolul XIX., cărei i se acorda autoritate de anvergură apostolică, fiind considerată cheia hermeneutică a teologiei adventiste (ea este numită și „Spiritul profetic”); este o autoritate ce se afirmă post-canonice, ca un hermeneut extern față de canon; Si ortodocșii procedează la fel cu scrierile părinților bisericii.

Ei țin legea (asemeni iudaizatorilor), pretind ținerea Sabatului; afirma o alcătuire dihotomică a omului (omul are doar trup și suflet, nu are duh), la fel susțin și martorii lui Iehova. Au o opinie „holistică” în ce privește moartea și învierea: omul nu are duh care să supraviețuiască la moarte, odată mort omul rămâne mort până în ziua învierii. Între timp el nu există în nici o stare intermediară, ci doar în memoria lui Dumnezeu.

Metodele Apologeticii²

Apologetica este o disciplină intelectuală care servește două scopuri: 1. să întărească credința creștinilor, și 2. să fie o unealtă pregătitoare în evanghelizare. Aceste deziderate se realizează pe două căi: 1. Prin respingerea obiecțiilor aduse față de credința creștină (e.g. problema răului, sau doctrine care apar pentru unii incoerente). Această apologie este considerată ca fiind negativă, apologetică defensivă. 2. Prin oferirea de argumente pozitive pentru credința creștină (e.g. argumentul pentru existența lui Dumnezeu, sau pentru învierea Domnului Isus Cristos). Această apologie este considerată pozitivă sau ofensivă.

Există creștini care resping apologia credinței fiind nemulțumiți de o atitudine defensivă fără să înțeleagă că menirea apologeticii este și de a oferi o argumentare pozitivă asupra credinței.

Apologeții sunt de acord cu definiția și scopul acestei discipline dar diferă în ce privește metodologia de aplicare a ei. Ce fel de discurs va folosi apologetul în argumentarea cu un necredincios? Diferența de opinie între apologeți este în legătură cu strategia ce trebuie folosită în apărarea credinței creștine.

Cowan consideră că există cinci modele, strategii apologetice principale:³

1. *Metoda Clasică*

Metoda se numește „clasică” pentru că a fost metoda apologetilor creștini, activi la începutul creștinismului. Metoda clasică este o strategie apologetică care începe argumentarea de la teologia naturală ca să asigure teismul ca o viziune de viață. După ce se dovedește existența lui Dumnezeu se trece la prezentarea evidențelor istorice legate de divinitatea lui Christos pentru a determina în ascultător încrederea în Scripturi. Astfel se ajunge la compararea Creștinismului cu Islamul și Iudaismul și dovedirea teismului Creștin ca cel mai bine articulat sistem logic.

² Secțiunea despre metodele apologeticii este scrisă de Dr. D. Gherman.

³ Steven B. Cowan, *Five Views on Apologetics* (Grand Rapids: Zondervan, 2000), 8., 15.

Cei mai importanți susținători ai acestei metode clasice sunt William Lane Craig, R. C. Sproul,⁴ Norman Geisler,⁵ Stephen T. Davis,⁶ și Richard Swinburne.⁷

Problema cu această metodă este că trebuie să urmeze pașii în această ordine mai întâi să dovedească existența lui Dumnezeu și apoi să discute despre evidențele istorice, pentru că existența lui Dumnezeu este baza miracolelor care apar înregistrate în Scriptură. Deci nu se poate porni din alt punct, de exemplu, de la miracol, pentru a dovedi existența lui Dumnezeu.

William Craig consideră că există o diferență între a recunoaște sau a cunoaște că este adevărat creștinismul și a arăta aceasta. Pentru acest apologet asigurarea primară a creștinului nu vine din argumentare ci din mărturia internă a Duhului Sfânt: „Argumentul rațional și evidențele pot să confirme, dar nu să învingă această asigurare”.⁸

2. Metoda Evidențialistă

Evidențialismul poate fi considerat ca o metodă apologetică ce se bazează pe structura „unui pas”. Miracolele nu presupun existența lui Dumnezeu, dar pot servi ca o evidență în favoarea lui Dumnezeu. Argumentarea acestora poate porni nu neaparat de la teologia naturală, ci chiar de la miracolul Învierii lui Hristos. De aici se poate dovedi faptul că o ființă asemănătoare cu Dumnezeu creștin există, iar apoi se argumentează că învierea lui Hristos autentifică acea afirmația a sa că este Dumnezeu întrupat și prezintă învățătura acestuia. Între susținătorii acestei strategii

⁴ Cartea de bază a lui Sproul de apologetică este: *Classical Apologetics* (Grand Rapids: Zondervan, 1984).

⁵ Cărțile lui Geisler sunt *Christian Appologetics* (Grand Rapids: Baker, 1976); și cu Winfried Corduan, *Philosophy of Religion*, a II-a ed. (Grand Rapids: Baker, 1988).

⁶ Are două cărți importante *God, Reason and Theistic Proofs* (Grand Rapids: Eerdmans, 1997); și *Risen Indeed: Making Sense of the Resurrection* (Grand Rapids: Eerdmans, 1993).

⁷ Acesta are o trilogie *The Existence of God* (New York: Oxford University Press, 1979); *The Concept of Miracle* (New York: Macmillan, 1970); și *Revelation: From Metaphor to Analogy* (Oxford: Clarendon, 1992).

⁸ COWAN, p. 28.

apologetice sunt Gary Habermas, John W. Montgomery,⁹ Clark Pinnock,¹⁰ și Wolfhart Pannenberg¹¹

Craig găsește că această abordare este prea generală pentru a fi o metodă distinctă și argumentează că este important, aici, argumentul teistic. Fără acest accent el spune că apelul creștin la miraculos va fi un fel de argument *ad hoc* (adică, folosit să explice un set îngust de fapte, dar neconectat la altă cunoaștere și explicație). Problema va fi depășită dacă argumentul teistic este folosit pentru a furniza suport independent pentru o ființă supranaturală.

3. Metoda Cazului Cumulativ

Metoda cazului cumulativ este numită astfel de Basil Mitchell chiar dacă nu reflectă întrutotul schema acestei strategii.¹² Această metodă nu se conformează modelului de argumentare inductivă și deductivă. Metoda este ca un caz ipotetic prezentat la judecată. Strategia este să se prezinte câteva tipuri de informații din domeniul legal, istoric și al literaturii, dar nu filozofic sau logic, într-un fel de teorie ipotetică care explică într-un mod comprehensiv, consistent, simplu, acele informații și o face mai bine decât orice ipoteză alternativă. Informațiile, datele, pe care cazul cumulativ caută să le explice sunt: existența și natura cosmosului, realitatea experienței religioase, obiectivitatea moralității, și desigur alte evenimente istorice, precum învierea lui Isus. Între susținătorii cazului cumulativ sunt Paul Feinberg, C. S. Lewis,¹³ C. Stephen Evans¹⁴. Feinberg susține că avantajul metodei constă în faptul că un oponent trebuie să ofere o alternativă care este superioară ofertei creștine și nu doar să o

⁹ *Christianity and History* (Downers Grove: InterVarsity Press, 1964), and *The Shape of the Past: A Christian Response to Secular Philosophies of History* (Mineapolis: Bethany Fellowship, 1975).

¹⁰ *Set Forth Your Case: An Examination of Christianity's Credentials* (Chicago: Moody Press, 1971).

¹¹ *Jesus – God and Man*, trans. L. L. Wilkins and D. A. Priebe (London: SCM, 1968).

¹² *The Justification of Religious Belief* (New York: Oxford University Press, 1981), 39-57.

¹³ *Mere Christianity* (Londra: Fontana, 1952).

¹⁴ *Philosophy of Religion: Thinking About Faith* (Downers Grove: InterVarsity Press, 1982).

critice. Habermas subliniază în critica asupra metodei că acest caz cumulativ este unul în esență inductiv și că această abordare este standard pentru Evidențialism. În consecință este dificil să poată fi văzută ca o metodologie distinctă.

4. Metoda Presupozițională

Datorită lipsei unei etici creștine ca urmare a păcatului la omul păcătos, presupuziționiștii consideră că nu este teren comun între credincioși și necredincioși pentru a le permite acestora din urmă să poate fi expuși la cele trei metode dinainte. Apologetul trebuie să presupună adevărul creștinătății ca un punct normal de pornire în apologetică. În această metodă revelația creștină din Scriptură este structura prin care toată experiența este interpretată și tot adevărul este cunoscut. Diferite evidențe și argumentări pot fi aduse pentru adevărul creștinătății dar aceasta presupune că și Creștinătatea este adevărată. Apoi ei argumentează că tot înțelesul și orice idee fiecare fapt în mod logic presupune pe Dumnezeu Scripturilor. John Frame spune că noi ar trebui să prezentăm Dumnezeu biblic nu ca o concluzie a argumentului, dar ca Unul care face argumentul posibil. Demonstrând că necreștinii nu pot argumenta, gândi, sau trăi fără a presupune pe Dumnezeu, presupuziționiștii încearcă să arate necredincioșilor că modelul lor de viață este inadecvat și să arate că numai creștinismul singur poate face sens în experiența lor pământească. Printre presupuziționiști este Cornelius Van Til și Gordon Clark, Greg Bahnsen,¹⁵ Francis Schaeffer¹⁶

Craig, Habermas și Feinberg obiectează că presupuziționalismul dezvoltă o argumentare circulară presupunând mai întâi creștinismul, pentru a-l dovedi mai apoi. Craig consideră că Frame în argumentarea lui a greșit, când a folosit unul din argumentele centrale ale presupuziționalismului și anume argumentul transcendent, care (așa cum spune Kant) argumentează că pentru o afirmație anume x, se poate arăta că prin negarea lui x, trebuie să se asume aprioric faptul că x este

¹⁵ *Always Ready: Directions for Defending the Faith*, ed. Robert R. Booth (Atlanta: American Vision, 1996).

¹⁶ *Escape from Reason* (Downers Grove: InterVarsityPress, 1968); și *He is There and He Is Not Silent* (Wheaton: Tyndale, 1972).

adevărată. Frame răspunde că el nu crede că argumentul transcendențial trebuie să fie unic, dar poate încorpora alte tipuri de argumente.

5. Metoda Reformată Epistemiologică

Această metodă se luptă cu prejudecata de la nivelul omenirii moderne că dacă o credință nu este susținută de evidențe, este irațională și nu poate fi crezută. În timp ce Frame argumentează că apologetica arată ceea ce trebuie să credem, Clark argumentează că apologetica arată numai că noi ar trebui să credem. Central Epistemiologiei Reformate este că cineva nu are nevoie de dovezi pentru a fi rațional. Apologeții Epistemiologiei Reformate susțin ideea că este perfect rezonabil pentru o persoană să creadă multe lucruri fără a avea pentru toate evidențe. Ei argumentează că a crede în Dumnezeu nu cere în mod necesar ca omul să aibe evidențe sau vreun argument pentru existența Lui. Ei se bazează pe idea lui Calvin că omul este născut cu un sens interior (sensul divinității) *sensus divinitatis*, atunci oamenii într-un mod corect și rațional ajung să aibă credința în Dumnezeu imediat de la sine fără ajutorul unor evidențe. Pentru apologetul reformat atenția poate fi pe negativ sau apologetica defensivă care se apără. Partea pozitivă este că apologetica reformată încurajează necreștinii să se pună ei înșiși în situații care ar trebui făcute dacă ar avea credință în Dumnezeu, încercând să trezească în ei sensul latent al divinității.

Apologeții din această tabără sunt Kelly James Clark, Alvin Plantiga,¹⁷ George Mavrodes, și William Alston. Clark subliniază că apologeții din acest curent al Epistemiologiei Reformate precum Alvin Plantiga și Nicholas Wolterstorff au ajutat să întoarcă valul intelectual către credință prin a arăta cu succes raționalitatea creștinismului chiar dacă argumentele creștinismului nu pot forța credința în oameni. Credința crede Clark este problemă de voință și nu de intelect - un salt nu în întuneric ci în obscur.

În ciuda contrastelor există o mare cantitate de înțelegere între apologeții diferitelor metode. Fiecare agreează că apologetica nu ar trebui să răspundă obiecțiilor dar de asemenea să prezinte un caz

¹⁷ *Warranted Christian Belief* (New York: Oxford University Press, 1999).

pozitiv, că Duhul Sfânt are un rol pivotal și că este de folos un fundament comun între credincios și necredincios.

Tipuri de argumentare: tehnici și capcane

De-a lungul vremii, s-au folosit diverse tipuri de argumente apologetice:

Argumente istorice (dovezi arheologice, dovada Bibliei, împlinirea profețiilor, etc.)

Argumente intuitive / culturale

Argumente logice, raționale (logica te conduce la ideea existenței unui creator, etc.)

Argumente științifice (argumentul cosmologic, ex. *kalam* – un argument islamic: orice are un punct de origine, un început; o formă de argument rațional)

Argument ontologic (argument filosofic, plecând de la primatul existenței față de non-existență, Anselm, Thomas Aquinas).

Argumentul din design (raționalitatea, ordinea universului indică spre existența lui Dumnezeu)

Argumente existențiale (din experiență).

Argumentul satisfacției (C.S. Lewis: bucuria și dorința după ceva implică existența acelui lucru)

Argumentul existenței umane (existența problematică a omenirii, concordă cu existența păcatului și nevoia salvării)

Argumentul moral (recunoașterea unei ordini morale indică spre existența lui Dumnezeu).

Una din problemele argumentării în epoca postmodernă este deteriorarea logicii, pierderea încrederii în judecăți absolute.

Vechile mecanisme ale logicii sunt puse sub semnul întrebării:

Logică binară (logica bivalentă: adevărat - fals)
 Logică multiplă (logica trivalentă: adevărat, fals,
 indecidabil, etc.)

Relativismul duce la negarea validității reale ale argumentelor logic valide.

Pentru a urmări mai bine implicațiile acestei afirmații, să privim la principiile logicii tradiționale.

Elemente și principii de logică

Primul tratat de logică: Aristotel, *Organum*; evul mediu: William de Ockham.

Principiile logicii tradiționale:

- I. principiul identității: asigură claritatea afirmațiilor.
- II. principiul noncontradicției: asigură coerență.
- III. principiul terțului exclus: asigură consecvență, rigoare.
- IV. principiul rațiunii suficiente: asigură fundamentul argumentului, temeinicia, siguranța celor afirmate.

O scurtă prezentare:

I. Principiul identității

Simbolic, acest principiu poate fi formulat astfel: A este B, dar numai dacă precizăm semnificația egalității $A=B$.

Ce este A? $A=A$

Sau, când A este B? $A=B$

Răspunde la întrebarea ce este A, sau ce este B.

Similar $A=B$ (dacă B este o generalizare sau o particularizare a lui A), dacă precizăm cu claritate cele două elemente și relația despre care este vorba ($=$). Principiul identității subliniază nevoia de delimitare precisă a relațiilor prin care descriem o entitate sau o clasă de entități.

Semnul $=$ exprimă orice relație prin care transfer identitate (caracteristici, proprietăți).

Sau, altfel formulat, A este el însuși, dacă precizăm relația sau relațiile prin care îl descriem.

Exemplu de argumentare falsă:

Premiza 1: Corabiile plutesc („A” – corabia, are proprietatea că plutește, A are o proprietate anumită).

Premiza 2: Corabiile sunt construcții omenești (A este B – o construcție omenească, și se admite că $A=B$, cu perspectiva generalizării).

Concluzie: Construcțiile omenești plutesc (B are proprietățile lui A, este un fel de A).

Generalizarea nu este validă, deoarece apare o modificare de sens, o generalizare a identității. Corăbiile sunt doar un caz particular de construcții omenești. Construcțiile omenești, în general, nu plutesc. Respectarea principiului identității asigură logicii clasice respectarea a două calități importante: claritatea și precizia.

II - III Principiul necontradicției și Principiul terțului exclus (*tertium non datur*).

Principiul necontradicției asigură și principiul terțului exclus clarifică proprietățile unei entități.

Considerăm trei perechi de propoziții: perechea A, perechea B și perechea C. Perechea A:

1. Petru este apostol.
2. Petru nu este apostol.

Propozițiile A1 și A2 sunt contradictorii (se află într-o relație de opoziție una cu cealaltă): ele nu pot fi simultan adevărate, nici simultan false. Dacă A1 este adevărată, atunci A2 este falsă, și invers. Acesta este principiul contradicției.

Principiul terțului exclus spune că în cazul a două propoziții în opoziție, adică în contradicție, a treia variantă nu există.

În general însă pot fi formulate și afirmații care admit o a treia variantă. De exemplu:

1. Alexandru are peste 20 de ani
2. Alexandru nu are mai mult de 23 de ani.

În acest caz, B2 poate fi adevărată în timp ce B1 poate fi adevărată sau falsă. Astfel de propoziții nu se exclud reciproc, nu sunt în contradicție. În funcție de situație, ele pot fi adevărate în același timp (Alexandru are 21 de ani) sau false în același timp (Alexandru are 19 ani), sau una adevărată, alta falsă (Alexandru are 24 de ani).

Sau, un alt exemplu:

1. Pavel este apostol.
2. Pavel nu este apostol.

Din cauza unei anumite ambiguități a termenului „apostol”, afirmațiile 1 și 2 nu se exclud reciproc. Astfel, Pavel nu este apostol – dacă este vorba despre cei 12 apostoli, însă el este apostol, dacă este vorba să ne gândim la faptul ca este apostolul neamurilor, fiind numit și „al treisprezecelea apostol”.

Principiul terțului exclus: Orice propoziție aflată într-un raport de opoziție cu o altă propoziție este sau adevărată, sau falsă. Terțul este exclus.

Principiul necontradicției asigură coerența (sau consistența) demonstrațiilor raționale. În construcțiile teoretice nu trebuie să existe nici măcar două propoziții care să fie reciproc inconsistente. Principiul terțului exclus asigură rigoarea și consecvența demonstrației.

Legat de acest aspect, una din cele mai generale și mai temeinice forme de demonstrație, anume reducerea la absurd, se bazează pe principiul terțului exclus (Reducerea la absurd demonstrează o afirmația admitând, pentru început că nu ar fi adevărată: dacă neadevărul unei afirmații duce la o contradicție flagrantă sau la o imposibilitate, atunci rezultă că afirmația de la început este adevărată). Leibnitz afirma că „principiul necontradicției este cel mai important dintre toate condițiile fundamentale de raționalitate”.

IV. Principiul rațiunii suficiente.

Există trei tipuri de condiții (sau temeieri esențiale) pentru un existența sau dovedirea unui eveniment:

- a) Necesare, dar nu și suficiente;
- b) Suficiente, dar nu și necesare;
- c) Necesare și suficiente.

Un temei este suficient atunci când, dacă propoziția utilizată ca temei este adevărată, devine imposibil ca propoziția întemeiată pe el să fie falsă. Un temei este necesar atunci când propoziția utilizată ca temei este indispensabilă pentru propoziția care urmează să fie întemeiată pe el.

Principiul rațiunii suficiente se exprimă simbolic astfel:

$p \rightarrow q$, adică p implică în mod suficient existența lui q și se spune „dacă există sau e adevărat p , atunci există sau e adevărat q ”

Dacă p și q implică în mod suficient existența lui p , avem:
 $q \rightarrow p$ și se spune, echivalent, „dacă există sau e adevărat q , atunci există și este adevărat p ”.

Primul termen se numește „antecedent” iar cel de al doilea „consecvent”.

Dacă este vorba despre o condiție necesară și suficientă, atunci $p \rightarrow q$ se va citi „dacă și numai dacă există p , atunci există și q ”.

Formularea „dacă și numai dacă” se numește relație de echivalență logică și se notează \Leftrightarrow sau \leftrightarrow . Condiționarea reciprocă sau condiția necesară și suficientă se notează astfel:

$$p \leftrightarrow q \text{ sau } p \Leftrightarrow q$$

Principiul rațiunii suficiente fixează ferm condițiile în care o afirmație are consistență sau este întemeiată și suficientă: condiționarea reciprocă trebuie să funcționeze bine, explicit, iar dacă nu este așa implicațiile (concluziile) nu sunt clare sau valide.

Tipuri greșite de argumentare

Câteva greșeli obișnuite în argumentare sau dezbateri:

Argumentum ad hominem	Să ataci omul, nu argumentele lui. Să respingi un argument, respingând omul, nu ceea ce zice el.
Post hoc ergo propter hoc	Să crezi că dacă s-au întâmplat unul după celălalt, s-au cauzat unul pe altul.
Cum hoc ergo propter hoc	Să crezi că dacă s-au întâmplat în același timp, sunt în legătură unul cu altul.
Tu quoque	Să afirmi că dacă altcineva a mai făcut același lucru, și eu am

	dreptul să fac așa (apelul la precedent, la tradiție: din cauză că așa au făcut și alții, și eu pot face la fel).
Argumentum ad ignorantiam	Să accepți un lucru drept corect și adevărat, doar din cauză că nu a fost (încă) demonstrat de nimeni că este greșit (sau nimeni nu știe de o asemenea demonstrație)
Argumentum ad silentio	Să accepți că un lucru este justificat, deoarece nimeni nu s-a pronunțat asupra lui încă, sau nu este menționat nicăieri (argumentul acesta poate fi, uneori, valid).
Argumentum ad novitatem	Se presupune, în mod greșit, că dacă ceva este nou, este din cauza aceasta, superior.
Argumentum ad populum (ad numerum, consensus gentium)	Să crezi că dacă mulți acceptă ceva, înseamnă că este și corect.

Alte greșeli întâlnite în argumentare:

Apelul la milă – un fel de invers al argumentului ad-hominem, un fel de *pro-homini*, „trebuie să îmi accepți părerea, pentru că uite cât am făcut pentru voi”...

Apelul la forță – adică amenințarea: „dacă nu accepți ce spun, să știi că există și alte mijloace...”

Raționament circular – „Dumnezeu există pentru că Biblia spune așa, Biblia este inspirată de Dumnezeu, deci ca să fie inspirată trebuie să existe Dumnezeu”- concluzia se bazează pe premise, dar premisele se bazează pe concluzie.

Argumentul „omului de paie” – prezintă o realitate într-un mod facil, simplificat, poate chiar ironic, spre a da impresia că lupta este deja câștigată, sau că adversarul nu merită atenție. Este o prezentare simplificată, reducionistasă, care trădează (ascunde) aspectele importante, esențiale, ale problemei.

Apologetica face recurs la diverse tipuri de argumente dar face recurs la argumente capcană, capcane logice, argumente false, nepotrivite, de care trebuie să ne ferim.

Repere importante în argumentarea apologetică:

- a. Înțelege punctele de vedere ale oponentului, precum și situația (contextul) în care se află, tipul de personalitate. Uneori, obiecțiile intelectuale față de credință nu sunt pur raționale ci au o componentă contextuală (socială, sentimentală, subiectivă, comunitară, etc.).
- b. Comunică dragoste și să îți pese de persoană, nu doar de argumentele aduse, de tine sau de partenerul de discuție. Oamenii au nevoie să fie iubiți și acceptați, și aceasta este ceea ce face și Dumnezeu, chiar când ne judecă. Comunică prin atitudine și cuvinte că îți pasă de oameni, de partenerul de discuție.
- c. Admite dreptul celuilalt la opinie și fii gata să oferi alternative credibile. Folosește principiul judoka: „ai dreptate, dar...”. Folosește energia și forța contra-argumentelor aduse ca să pui în valoare adevărul evangheliei.
- d. Citează Scriptura, pentru că Domnul își folosește Cuvântul său.
- e. Folosește mărturia personală. Chiar dacă este subiectivă, ea atrage atenția că cel puțin într-un caz, al tău, Dumnezeu a lucrat cu putere și și-a confirmat cuvântul din Scriptură. În același timp, o mărturie personală este o piatră bună la temelie comunitară dintre cei doi parteneri de discuție, pentru că împărtășește experiențe general umane, cu care mulți se pot identifica.

- f. Lasă discuția deschisă, dacă nu poți finaliza victorios. Accepte puncte dovedite, cu valoare intermediară, chiar dacă nu ai ajuns la un consimțământ final.
- g. Recunoaște prezența și lucrarea Duhului Sfânt: argumentele logice sunt folositoare, dar convingerea interioară este lucrarea Duhului Sfânt. Pune instrumente bune la dispoziția Duhului Sfânt, plus integritatea ta, dar nu încerca să faci tu convingerea finală.

BIBLIOGRAFIE:

I.M, Andrev – Teologia apologetică ortodoxa
Ion Vlăducu, *Mic dicționar apologetic ortodox*.
Timothy R. Phillips, Dennis L. Okholm, *Apologetica creștină în lumea post-modernă*.

Subiecte punctuale de apologetică evanghelică

Mariologia

Bisericile tradiționale nu învață nu închinarea la sfinți, ori la fecioara Maria, sau la icoane – ca reprezentări ale sfinților, ci venerarea, respectul arătat față de ele. Închinarea i se datorează doar lui Dumnezeu. Venerarea arătată fecioarei Maria sau sfinților, sau icoanelor, este închinată, de fapt lui Dumnezeu. Cuvântul închinare „*latreo*” înseamnă să te închini numai divinității, ca la templu. În practica populară însă această venerare ajunge chiar o închinare.

Ce cred evanghelicii în această privință? Cum apărăm ce credem? Cum respectăm credința celorlalți?

De multe ori, creștinii evanghelici sunt acuzați de erezie din cauză ca nu o venerează pe Fecioara Maria. Cultul Fecioarei Maria este unul din simbolurile cele mai puternice din cadrul Bisericilor tradiționale. Este necesar ca orice creștin să înțeleagă de ce Fecioara Maria merită tot respectul și admirația, dar în același timp, de ce credincioșii nou-testamentari, evanghelici nu se închină Fecioarei Maria și nu consideră că ea este mijlocitoarea noastră înaintea lui Dumnezeu.

- a. Primele patru-cinci secole nu au avut un cult al Mariei. Bisericile tradiționale recunosc acest lucru în mod deschis și categoric. Au existat cel mult diverse zile de comemorare și sărbătorire a Mamei Domnului, dar nu un cult dezvoltat al închinării (venerării) Mariei.

sec. I - se credea și se susținea fecioria Mariei înainte de nașterea Domnului Isus;

sec. III – apare învățătura despre fecioria ei în timpul nașterii (Domnul Isus este născut ca o rază de soare, prin materializare, dematerializare).

sec. IV-V – se pretinde că Maria a fost fecioara și după naștere, se pune problema fecioriei veșnice a Mariei (că ea ar fi rămas fecioară și după naștere, nemaivând copii); Biblia susține că Domnul Isus a mai avut frați. Termenul folosit *adelphos*, se referă la frați dar înseamnă și rude, Biblia nu face precizări, nu se accentuează acest aspect. La început nu au existat discuții în acest sens. Se aduce în discuție și semnificația expresiei *întâiul născut* aplicată lui Isus.

sec. VI-VII - sfântul Ioan Hrisostom nu credea în sfințenia Mariei, că nu ar avea păcate.

Se dezbate aspectul *theotokos*, Maria ca născătoare de Dumnezeu, prin ea Dumnezeu s-a născut ca om.

- b. Imaginația populară a continuat de-a lungul timpului și a creat noi doctrine: înălțarea Maicii Domnului, imaculata concepție a Mariei (1854), rolul ei de co-mântuitoare, de mijlocitoare (mediatoare) și de avocată, alături de Isus. Unele din idei sunt la limita ereziei și a logicii biblice.

1854 Papa Pius al IX-lea susține că din primul moment al zămislirii sale, fecioara Maria a fost păzită de orice păcat pentru a-l putea naște pe Domnul Isus fără păcat – „neprihănită zămislire” (imaculata concepție);

Papa Paul al II-lea a accentuat caracterul de mijlocitor al Mariei, privită ca și comântuitoare cu Domnul Isus.

Papa Martin susține teoria fecioriei Mariei înainte, la și după naștere.

- c. Nici Bisericile tradiționale nu sunt de acord în întregime în legătură cu venerarea Fecioarei Maria (Biserica ortodoxă

- respinge dogma romano-catolică a imaculatei concepții, precum și ideea de co-mântuitoare).
- d. Este important să vedem că NT nu încurajează pe nimeni să se închine Mariei. Mijlocirea este rezervată în Biblie doar omului Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care stă la dreapta Tatălui.
 - e. Este important să înțelegem că Scriptura afirmă cu claritate Fecioria Mariei, dar lasă mai puțin clar subiectul fraților lui Isus.
 - f. În privința cultului Mariei, creștinii evanghelici sunt cei tradiționali și conservatori, nu creștinii Bisericilor tradiționale. Așa cum Biserica primară din primele secole nu a simțit nevoia unui astfel de cult, nici creștinii evanghelici nu simt nevoia unei astfel de venerări.
 - g. Din punct de vedere social, istoric și psihologic, se poate arăta că închinarea la Fecioara Maria este o reacție față de patriarhalismul Bibliei și o încercare de a păstra unele obiceiuri păgâne, vizibile în cultul Mamei Pământului, a zeiței consoarte ale lui Zeus (Hera, Junona), Isis și Osiris, etc.
 - h. Cultul Mariei a dus la confuzii cu privire la componența Sf. Treimi (Mahomed vede Sf. Treime ca formată din: Tatăl, Maria și Isus. El consideră nepotrivită această idee și afirmă că Dumnezeu nu poate avea nici un fiu, și că este un Dumnezeu unic și spiritual).

Închinarea la morți (moaște)

Evangelicii consideră că trebuie să acorde respect pentru Maria, sfinți și trupurile lor, dar până la un punct, până la închinare, nu se găsește un principiu, o practică biblică pentru închinarea la sfinți.

Pentru a susține închinarea la moaște ortodocșii aduc ca argument pe Iosif, care a cerut ca oasele să-i fie duse în Canaan - dar oasele lui Iosif au fost îngropate, poporul Israel nu s-au închinat la ele. Într-un alt exemplu, trupul lui Moise a fost luat de Domnul tocmai pentru a împiedica închinarea. Mai există un pasaj în care se vorbește despre oasele lui Elisei, care au înviat pe un om îngropat

în grabă, dar aceasta a fost un eveniment unic, oasele sale nu au folosit ca mijloace de vindecare sau resuscitare.

Ca urmare, putem spune că în Biblie nu există această practică de închinare la moaște:

- Nu se spune că Duhul a dotat cu puteri speciale un trup mort; întâlnim un asemenea eveniment în mod ocazional (în cazul oaselor lui Elisei), ca dovadă pentru un neam păgân, dar nu ca o regulă, și nu ca o caracteristică a tuturor oamenilor sfinți, în general.

- Nu există un principiu al trupului ci al Duhului, Dumnezeu chiar dacă a lucrat printr-un trup, trupul acela era viu și nu a cerut să venerăm acel trup. Când Dumnezeu învie sau vindecă o face prin trupuri vii nu prin morți (ex. Petru, Pavel).

Dumnezeu nu încurajează vindecarea prin trupuri moarte. El face minuni dar prin oameni vii. Deasemeni, ca în cazul lui Moise, Dumnezeu a evitat să lase trupuri moarte de oameni vestiți la îndemâna urmașilor, tocmai ca să nu fie un prilej de idolatrie. Chiar și statui, cum ar fi cea a șarpelui Nehuștan, a lăsat să fie distruse, tot ca să nu constituie un prilej de idolatrie.

- Nu se găsește nici un sfânt în Vechiul sau în Noul Testament care la necaz să ceară ajutorul altui sfânt (de exemplu Iona, Pavel când au fost în strâmtorare au chemat pe Dumnezeu).

Concluzii:

Evanghelicii nu găsesc sprijin biblic pentru închinarea la moaște, la sfinți. Închinarea la sfinți nu este validată biblic.

BIBLIOGRAFIE:

Evdokimov, Paul – Femeia și mântuirea lumii.

Kniazev, Alexis - Maica Domnului în Biserica Ortodoxă.

Miravalle, Mark I. - Maria comântuitoare , mijlocitoare, avocat.

Pelikan, Joroslov – Fecioara Maria de-a lungul secolelor și locul ei în istorie.

Creacionism

Creatie și apologetică

De la Darwin încoace dezbateră dintre creaționiști și evoluționiști a aprins mereu spiritele, a dinamizat dezbaterile și a pus pe tapet, la loc central, discuția despre credibilitatea științifică și scopul teologic și literar al relatării din Geneza 1-3. Întrebările apărute au format o listă întreagă: Este creacionismul esențial pentru credința creștină? Este relatarea din Geneza 1-3 compatibilă cu erele geologice? Este scopul acestei relatări unul științific, sau cu precădere teologic ori literar?

Istoric semnificativ

Dezbateră a creat linii ideologice defensive și ofensive cât se poate de interesante. Americanii, mai radicali, au dezvoltat în numele libertății atât o școală evoluționistă remarcabilă, atee, cât și o școală de gândire creaționistă, fundamentalistă, remarcabilă, plină de energie, de imaginație și nuanțe, cât și fenomene radicale extreme, care au dus aproape la interzicerea practică a dialogului cu gândirea evoluționistă (ei au obținut totuși, pe alocuri, dreptul de a fi predat creacionismul alături de evoluționism ca două teorii egal de științifice, sau de neștiințifice; au creat numeroase asociații de studiere și promovare a teoriilor și cercetărilor științifice cu perspectivă creaționistă). Savanții britanici, probabil din patriotism, au creat o școală științifică dogmatică, evoluționistă, precum și un creștinism elastic, intelectual, sofisticat, și evoluționist teist. Roma a acceptat ambele poziții din pragmatism religios și, oficial, din teama de a aliena vreuna din părți sau de a reitera o atitudine anti-științifică obtuză, ca în vremea lui Copernic și Galileo Galilei.

Țările estice ale Europei au rămas prinse într-o lipsă de decizie și claritate științifică și religioasă caracteristice emergenței lor recente din epoca regimurilor totalitare care au ideologizat puternic viața intelectuală cu marxism și leninism științific, materialist: pe deoparte, moștenirea comunistă le-a echipat eminent pentru a gândi pe linie materialistă, evoluționistă, - dar această poziție, istoric vorbind nu reprezintă decât prelungirea unui intelectualism romantic de la începutul tranziția dintre

secolele 19-20, când, într-o lume ortodoxă neinteresată de știință și de dialogul cu gândirea modernă, intelectualii s-au imersat complet, din dorință de modernitate, în concepțiile evoluționiste ale vremii, posibil cu conotații naziste (Bernard Shaw, savanți americani și britanic apărători ai soluțiilor radicale, de îmbunătățire socială și genetică a omenirii, de promovare a raselor superioare și de eliminare a celor inferioare: naziștii doar au aplicat ceea ce ceilalți și-au imaginat și au argumentat că este posibil; știința s-a prostituat, pentru fonduri, creând diverse mituri despre caracterul inferior sau superior al raselor umane în Africa, cf. (germanii au colonizat Ruanda în 1894...) savanții germani și belgieni și teoriile lor despre superioritatea populației tutsi vs populația hutu în Ruanda, în Congo; vezi și Cristi Țepeș, documentar controversat despre istoria și funcția cultural ideologică a muzeului G. Antipa; cf. N.C. Paulescu, discipol al lui L. Pasteur, rara avis; M. Eminescu, E. Racoviță, cf. Ion Vlăducă, Eroarea evoluționistă, Oana Eftime, Introducere în anti-evoluționismul științific).

Funcțiile apologetice ale Genezei 1-3

Nu reprezintă un text științific, dar are o logică de tip științific. Parțial, o logică identificabilă în context antic și modern, și parțial, una evidentă în context modern.

În context modern, se observă existența unei lipse de formă. Apoi, crearea luminii fără suport material, fără sursă (câmpul electromagnetic, energia, informația care precede creația). Apoi, crearea logică a mediului (1-2-3), a sursei de hrană (3), a organismelor vii (ziua 5: păsări în cer și viețuitoare marine în apă; ziua 6: animale și reptile pe pământ, și omul după chipul și asemănarea lui Dumnezeu ca să stăpânească peste toate viețuitoarele).

Paralelisme logice: 123, 456, două serii.

1: lumina și întunericul, ziua 4: crearea soarelui, lunii și stelelor (luminători – surse de lumină pentru zi și noapte).

2. cerul și apele, ziua 5: creare păsări și pești

3. uscat și mări, verdeață: animale și reptile, omul.

Scopul inițial al Genezei:

- a. Revelația de bază despre începuturi – creație
- b. Lămuriri fundamentale despre caracterul lui Dumnezeu
Dumnezeu este atotputernic, moral, creator, originea vieții, face totul bine, are simțul distincției și și simțul esteticului, etc. este veșnic, este dinaintea creației.
- c. Lămuriri fundamentale despre natura, demnitatea și destinul omului; originea vieții, originea omului, originea decăderii morale a omului, originea morții.
- d. Fundamentarea vieții religioase (relația om-Dumnezeu, ziua a șaptea, relația om-animale, genul uman)
- e. Polemica ideologică și teologică și alte religii (istorie veche, bazele politicii, bazele închinării, bazele drepturilor omului). Etică: problema sclaviei, problema drepturilor femeii, probleme antropologice, viitorul omului.
- f. Încurajarea gândirii științifice: atracția cercetării, confruntarea de scenarii origini (big-bang, continuitate), testarea de ipoteze (ipoteze catastrofice, discontinuitate și continuitate, adaptare macro și evoluție, modificări microgenetice, saltul speciilor. **Un dialog și o confruntare de paradigme științifice. Creaționismul științific și cel biblic, nu sunt pentru demonstrarea superiorității, ci pentru sublinierea importanței revelației Biblice și a naturii etice a omului. Aici postmodernismul și dezbateră evoluționism-creaționism se întâlnesc.**
- g. Apologetică alte religii: creaționism islamic, creaționism hindus, creaționism mayaș? **O confruntare și un dialog ideologic și despre revelație sacră.**

Creația nu a fost subiect de apologetică la început, dar a devenit datorită evoluționismului. Evoluționismul a ridicat două probleme:

1. Inițial, evoluționismul nu a exclus existența lui Dumnezeu, fiind o **teorie teistă**; Darwin nu spunea că Dumnezeu nu a creat

lumea, ci susținea ca a descoperit o teorie de dezvoltare a lumii fără ajutorul lui Dumnezeu. Conform acesteia, Dumnezeu doar a creat lumea, dar de dezvoltat s-a dezvoltat singură, fără Dumnezeu.

2. Teoria evoluționistă preluată de atei - **teoria ateistă**, îl exclude total pe Dumnezeu; ca atare, viața nu a fost creată de Dumnezeu, ci a apărut la întâmplare și s-a dezvoltat datorită unor legități naturale.

“**Teoria haosului**” susține că din dezordine „s-a creat” ordine, prin anumite mecanisme existente; Se naște întrebarea - cine a generat aceste mecanisme? Ceea ce conduce la ideea că a existat *cineva* care a cauzat aceste mecanisme. Și oricum, prezența unor mecanisme prin care informația se poate filtra reprezintă o formă de ordine. Practic, teoria haosului nu este chiar o teorie a haosului absolut.

Conform **legilor termodinamicii** cunoaștem că lucrurile duc la creșterea dezordinii ; **Entropia** este funcția ce arată într-un sistem gradul de ordine sau de dezordine. Într-un sistem închis gradul de dezordine (entropia) crește.

Limita legilor entropiei aplicata Universului conduce la următoarele considerații:

Este Universul un sistem închis sau deschis?

Dacă este un sistem închis, aplicând legile entropiei, gradul de dezordine în Univers crește ;

Dar dacă este un sistem deschis, cine vine din afară să facă ordine?

Dacă Universul este un sistem deschis, Dumnezeu este Cel ce vine și creează ordine.

Evoluționismul există în două forme: teist (Dumnezeu a creat viața, dar s-a dezvoltat fără El) și ateist (îl exclude pe Dumnezeu de la creație). Ca urmare a celor susținute de evoluționiști, primele capitole ale Genezei au devenit subiecte de apologetică.

În această dezbatere sunt necesare explicații care să reflecte bazele **eticii** creaționiste sau evoluționiste.

Ce înseamnă moarte?

Ce rol are moartea în mecanismul evoluționist?

Ce înseamnă violență?

Teoria etica ce rezultă din evoluționism este foarte competitivă; Această competiție este și în ce privește supraviețuirea, iar prin aceasta desființează semnificația vieții umane locale și colective, precum și existența de lungă durată sau temporară. De aici apare nevoia de apărare a principiilor Bibliei, și aceasta conduce la apologetica creaționismului.

Ce înseamnă supraviețuire?

Cine supraviețuiește (toți, doar reprezentanți, cei mai dotați genetic) ?

În istorie sunt cunoscute situații extreme în care oamenii au făcut rău justificând și având ca suport teoria evoluționistă; Germanii au falsificat evidențe pentru a susține evoluționismul, au promovat rasismul folosindu-se de știință, inventând dovezi false.

Apologetii sunt mărturisitori ai adevărului (uneori chiar cu prețul vieții), înfruntând o societate rea; Aceștia au fost creștinii, pentru că ei aveau asigurată veșnicia au putut plăti acest preț, în rest nevoia de supraviețuire este mai mare decât nevoia de integritate.

Nevoia apărării principiilor etice și a semnificației omului conduce la nevoia apologeticii creaționiste.

Formele creaționismului:

Inițial creaționismul a avut o formă simplă, dar în timp problematica creaționismului s-a complicat și în timp s-au afirmat mai multe tipuri de creaționism:

Creacionismul indirect – teoria Big Bang

Teoria Big Bang propusă de G. Lemaitre și numită așa, în glumă, de F. Hoyle, care susținea Steady State Theory. Numele însă a rămas. Teoria a fost susținută și de GUT, Grand Unified Theory (cf. G. Gamow și alții, de asemenea, Grand Unified Theory, GUT), Big Bang, și F. Hoyle, Steady State Universe. GUT (Steven Weinberg, Abdus Salam and Sheldon Glashow) este o teorie fizică potrivit căreia cele patru forțe fundamentale ar putea să fie descrise printr-o singură ecuație: forța nucleară tare, forța nucleară slabă, forța electromagnetică și forța gravitațională. EM și WN, conform teoriei electromagnetismului slab, sunt una și aceeași forță.

Creacionismul islamic – s-a dezvoltat în Turcia, de către Harun Iahia, cu ajutorul creștinilor (care au crezut că vor sprijini o întoarcere la Biblie). Observând cum creștinii au succes în apologetică apărând și valorile etice (ființa omului, rasismul), musulmanii au preluat și au dezvoltat și ei această formă de creaționism;

Perspectiva Coranului despre creație este diferită de cea ce afirmă Biblia.

Ce spune Coranul despre creație?

Coranul spune că lumea a fost creată nu în 6 zile ci în 6 perioade; Dumnezeu a creat pe om din lut, l-a extras din apă și i-a suflat duh de viață; (este o descriere paralela cu cea biblică);

Statutul cu care este creat omul este diferit de Biblie, nu este numit „*fiu de Dumnezeu*”. Potrivit Coranului creația universului este mai importantă decât crearea omului.

Ordinea în care sunt create lucrurile în univers este diferită de cea din Biblie...

Nu admite ideea unei noi creații. Din perspectiva Bibliei prin credința în Domnul Isus noi considerăm că vom beneficia de o nouă creație, un cer nou și un pământ nou.

În concluzie Coranul oferă o altă imagine despre creaționism, diferită de cea a Bibliei.

Obiecții islamice asupra relatării Creației, în Geneza¹⁸:

Se poate foarte bine admite că înainte de crearea Pământului, ceea ce urma să fie Universul de astăzi era acoperit de întuneric. Menționarea apei însă era posibilă doar în imaginația autorului. Universul se afla mai ales în formă gazoasă, astfel că existența apei în acest stadiu este o eroare, o inexactitate.

Existența luminii visavis de întuneric pune probleme, deasemeni, căci fără stele, care apar în ziua a patra, ea nu avea sursă. La fel, ideea de a avea „o seară și o dimineață” este ciudată, căci nu existau încă planetele, nici mișcarea de rotație în jurul axei sau în jurul soarelui (nu exista nici soarele), deci nu

¹⁸ M. Bucaille, *The Holy Scriptures Examined In The Light Of Modern Knowledge*, trad. M. Bucaille și Alastair D. Pannell..

putea fi vorba de „o seară și o dimineață” decât în imaginația autorului. Mai departe, ideea separării apelor de sus de cele de jos, și a creării a două mase distincte de apă este inacceptabilă din punct de vedere științific.

Se spune, de asemeni, că vegetația a apărut înaintea existenței soarelui, ceea ce este o imposibilitate, plantele neputând să trăiască fără lumină.

Ordinea de apariție a viețuitoarelor este neverosimilă. Se spune, astfel, că mai întâi au apărut pești și păsările și doar apoi animalele de uscat. Viața ar fi apărut, într-adevăr, în apă, dar dovezile științifice ar arăta că păsările se trag din animale de pe pământ.

Accentul pe ziua a șaptea ar fi, de asemeni, o influență din partea editorului sacerdotal care a dorit să justifice săptămâna sacră și slujba de la Templu, și nu o revelație divină.

În cea de-a doua descriere, iahvistă, omul apare a fi fost format în același timp cu plantarea grădinii Eden, deci, în același timp cu vegetația, ceea ce este incorect. Poate că între cele două evenimente au trecut multe sute de milioane de ani.

Ce spune Quranul despre creație:

Muslims also believe that heaven and earth were created in six days:

9. Say (O Muhammad, unto the idolaters): Disbelieve ye verily in Him Who created the earth in two Days, and ascribe ye unto Him rivals ? He (and none else) is the Lord of the Worlds.

10. He placed therein firm hills rising above it, and blessed it and measured therein its sustenance in four Days, alike for (all) who ask;

11. Then turned He to the heaven when it was smoke, and said unto it and unto the earth: Come both of you, willingly or loth. They said: We come, obedient.

12. Then He ordained them seven heavens in two Days and inspired in each heaven its mandate; and We decked the nether heaven with lamps, and rendered it inviolable. That is the measuring of the Mighty, the Knower.

1. All that is in the heavens and the earth glorifieth Allah; and He is the Mighty, the Wise.

2. His is the Sovereignty of the heavens and the earth; He quickeneth and He giveth death; and He is Able to do all things.

3. He is the First and the Last, and the Outward and the Inward; and He is Knower of all things.

4. He it is Who created the heavens and the earth in six Days; then He mounted the Throne. He knoweth all that entereth the earth and all that emergeth therefrom and all that cometh down from the sky and all that ascendeth therein; and He is with you wheresoever ye may be. And Allah is Seer of what ye do.

5. His is the Sovereignty of the heavens and the earth, and unto Allah (all) things are brought back.

30. Have not those who disbelieve known that the heavens and the earth were of one piece, then We parted them, and we made every living thing of water ? Will they not then believe ?

31. And We have placed in the earth firm hills lest it quake with them, and We have placed therein ravines as roads that haply they may find their way.

32. And we have made the sky a roof withheld (from them). Yet they turn away from its portents.

33. And He it is Who created the night and the day, and the sun and the moon. They float, each in an orbit.

A single day of which is not like our ordinary days but:

47. And they will bid thee hasten on the Doom, and Allah faileth not His promise, but lo! a Day with Allah is as a thousand years of what ye reckon.

5. He directeth the ordinance from the heaven unto the earth; then it ascendeth unto Him in a Day, whereof the measure is a thousand years of that ye reckon.

Then finally came the creation of Adam:

30. And when thy Lord said unto the angels: Lo! I am about to place a viceroy in the earth, they said: Wilt thou place therein one

who will do harm therein and will shed blood, while we, we hymn Thy praise and sanctify Thee ? He said: Surely I know that which ye know not.

31. And He taught Adam all the names, then showed them to the angels, saying: Inform Me of the names of these, if ye are truthful.

32. They said: Be glorified! We have no knowledge saving that which Thou hast taught us. Lo! Thou, only Thou, art the Knower, the Wise.

33. He said: O Adam! Inform them of their names, and when he had informed them of their names, He said: Did I not tell you that I know the secret of the heavens and the earth ? And I know that which ye disclose and which ye hide.

6. Such is the Knower of the Invisible and the Visible, the Mighty, the Merciful,

7. Who made all things good which He created, and He began the creation of man from clay;

8. Then He made his seed from a draught of despised fluid;

9. Then He fashioned him and breathed into him of His Spirit; and appointed for you hearing and sight and hearts. Small thanks give ye!

10. And they say: When we are lost in the earth, how can we then be re-created ? Nay but they are disbelievers in the meeting with their Lord.

11. Say: The angel of death, who hath charge concerning you, will gather you, and afterward unto your Lord ye will be returned. [quoted from Meanings of the Glorious Quran, by Marmaduke Pickthall]

Creționismul hindus – este recent, se bazează pe câteva cărți (bine scrise);

Michael Cremo și Richard Thomson promovează un **Creționism vedic**, bazat pe scrierile Vedelor; În această carte, ei au adus dovezi în favoarea acestei teorii creaționiste. Conform ei, Pământul se dezvoltă în cicluri de aproximativ 5 milioane de ani. Michael A. Cremo and Richard L. Thompson „Forbidden Archeology: The Hidden History of the Human Race (ISBN 0-

89213-294-9); Bhaktivedanta Book Publishing, Inc., 3764 Watseka Avenue, Los Angeles, CA, 90034. www.mcremo.com

Concluzii:

Apologia creștină este mai complicată ca în trecut.

În abordarea apologetică vorbim nu doar despre creaționism și evoluționism ci este necesar să vorbim despre o distincție între creaționismul biblic și cel islamic sau hindus.

Creaționismul științific (care este un creaționism axiomatic, cu principii de explicație ce nu se pot demonstra), poate fi un sprijin pentru creaționismul biblic, deoarece există evidențe ce pot susține creaționismul biblic.

Bibliografie

Creația ex Materia

I. Asimov, *The Beginning of the End*

N. L. Geisler, *Knowing the Truth about Creation*

T. Hobbes, *Leviathan*

A. Kenny, *Five Ways*

P. Kreeft, *Between Heaven and Hell*

P. Kurtz, *Humanist Manifestos I and II*

K. Marx, *Marx and Engels on Religion*, R. Niebuhr, ed.

Plato, *Timaeus*

C. Sagan, *Cosmos*

Creația ex Deo

M. Ferguson, *The Aquarian Conspiracy*

N. L. Geisler, *Christian Apologetics*

———, and W. Watkins, *Worlds Apart*

S. MacLaine, *Dancing in the Light*

Parmenides, *Proem*, G. S. Kirk, et al., *The Presocratic Philosophers*

Plotinus, “The Six Enneads”

Prabhavananda, *The Upanishads: Breath of the Eternal*

S. Radhakrishnan, *The Hindu View of Life*

B. Spinoza, *A Theologico-Political Treatise*

Creația ex Nihilo

Anselm, *Prologium*

Augustine, *City of God*

Philo, *The Works of Philo*

Thomas Aquinas, *Summa Theologica*

BIBLIOGRAFIE:

Serafim Rose, *Cartea Facerii. Crearea lumii și omul începuturilor. Perspectiva creștin – ortodoxă*, trad. de Constantin Făgețean, Ed. Sofia, București, 2001,

Oana Iftime, *Introducere în anti-evoluționismul științific*, București: Anastasia, 2003.

Oana Iftime, *Evoluționismul și Ortodoxia*, București: Egumenița, 2009.

Evangelhia după Iuda

Această evanghelie a fost găsită cu multe decenii în urmă și păstrată. Este compusă în a doua jumătate a secolului II, sau începutul secolului III, autorul este necunoscut, este atribuită lui Iuda, dar naratorul nu se identifică. În ea este vorba despre dialogul Domnului Isus cu apostolii, în particular cu Iuda, Domnul Isus discută anumite lucruri secrete.

Este o evanghelie gnostică, despre care părinții Bisericii au scris și au caracterizat-o ca fiind un text eretic.

Nu are dimensiunile unei Evanghelii și poate fi numită altfel pentru că o evanghelie prezintă viața, predicile lui Isus.

Ea s-a păstrat în cam 25 de pagini, și ceea ce avem astăzi este un manuscris în limba kaptă, egipteană veche, cu litere, cuvinte grecești.

În legătură cu descoperirea, a fost găsită în 1978 în Egiptul Mijlociu, în regiunea Minieh, un păstor dă peste un vas unde sunt niște manuscrise din piele, toate erau manuscrise gnostice.

În 1983 textul este expertizat la Geneva, și manuscrisul primește numele de manuscrisul *Chatos*.

În Februarie 2001, este cumpărat de Federația Mechenas, examinată de Rodolph și se face o emisiune la National Geographic. La traducere lucrează mulți teologi care nu fac parte dintre teologii conservatori, Mayer, Gregor, ei au lucrat „în spatele ușilor închise”, ieșind cu un impact publicitar.

A fost făcută publică în 2006 în limba engleză, apoi în alte limbi și în română.

Traducerea este tendențioasă, astfel se dă o perspectivă incorectă a evangheliei față de Iuda. Orice text gnostic va prezenta ceva misterios, care nu se știe, pretinzând că aruncă o lumină interesantă față de Iuda, prezintă o discuție între Isus și Iuda, dar nu este vorba despre o înțelegere între ei despre trădarea lui Iuda, astfel Iuda fiind nevinovat.

În *Evanghelia lui Iuda*, discuția dintre ei semnifică faptul că Isus îl ceartă pe Iuda, Iuda fiind un demon care va primi ca recompensă un regat în lumea inferioară; Acuzația care i se aduce lui Iuda este că a acționat în ideea transformării lui Isus într-o jertfă.

În învățătura gnostică, mântuirea nu se aduce printr-o jertfă, ci printr-o cunoaștere superioară. Iuda ar fi falsificat jertfa lui Isus și nu ar fi fost nevoie.

Niște cercetători din Canada, Universitatea din Hoston și altele au făcut cercetări, pentru a clarifica acest lucru. Conform concluziilor lor, traducerea din limba coptă a fost forțată. În capitolul 39, 40, Isus îi ceartă pe ucenici, și le zice să înceteze să aducă sacrificii pe altar; Îi spune lui Iuda că pe omul care îl poartă pe Isus, Iuda, va sacrifica trupul nu și sufletul lui Isus. Astfel Iuda rămâne să fie pedepsit și nu va mai fi printre oamenii mântuiți, ci el va fi răsplătit doar cu un regat în împărăția întunericului.

S-a încercat reabilitarea lui Iuda, și în teoria complotului a fost prezentat un Iuda gnostic. Dar nici în gnosticism Iuda nu este o persoană de feliicitat, ci este acuzat pentru facilitarea jertfei lui Isus care trebuia făcută prin cunoaștere.

În gnosticism Iuda este prezentat în culori negative.

Dacă avem un altfel de Iuda, înseamnă că avem un altfel de Isus, prezintă cei care au încercat prin această evanghelie să modifice jertfa lui Isus, ca și cum ar fi fost un complot între Isus și Iuda pentru ca Isus să fie jertfit.

Domnul Isus este prezentat ca un personaj misterios dar pozitiv.

Ipotezele grupării *Jesus Seminar*

Jesus Seminar este un grup de teologi de formație creștină, care se întâlnesc de două ori pe an, cu scopul de a studia cuvintele care- I aparțin cu adevărat lui Isus.

Au devenit faimoși prin tipărirea unei cărți „*A cincea Evanghelie*”- „*Evanghelia adevărată sau Predicarea lui Isus*”. Au scos o ediție a Evangheliilor unde cuvintele lui Isus sunt subliniate cu roșu. Ei au dat notă care dintre cuvintele din Evanghelii prezintă relatări, mărturii prelucrate sau completate ale credincioșilor și care dintre cuvintele lui Isus sunt ale Lui cu adevărat și care nu sunt.

Contribuția acestor savanți, o muncă de culturalizare, este că ei reușesc să sublinieze cunoașterea lui Isus cel istoric. Dar accentuează raționalismul, având o abordare reduționistă a mărturiilor evangheliștilor (ca interese târzii ale fiecărui autor)

Reprezentanții - Robert Funk (protestant), John Dominic Crossan (exeget, bun istoric), Marcus Borg, încurajează noile

generații să-L privească altfel pe Isus, Meyer (a scris despre evangheliile gnostice);

În cele din urmă, mulți din cadrul acestei grupări nu cred în învierea lui Isus, în divinitatea Lui, și exagerează umanitatea Sa.

Rădăcinile și fondul istoric pe care a apărut acest grup:

În Germania, la sfârșitul secolului XIX, apare critica istorică a Noului Testament.

David Ph.Fr. Strauss (1808 – 1874), Friedrich D.E. Schleiermacher (1768-1834, „părintele liberalismului”), au furnizat concepte ce afirmă că există un Isus al credinței și Isus al istoriei;

Acest lucru a condus la documente care trădează istoria, noi susținem pe Isus al istoriei, dar El transcende istoria pentru că a înviat.

Un filosof nihilist de felul lui Friedrich Nitzche a fost influențat intens de David Strauss și, astfel, s-a ajuns la un scepticism profund.

În concepția lor aceștia vor o înflorire a umanității dar fără o apelare la Dumnezeu.

Problema pierderii mântuirii

Sunt mai multe poziții legat de aceasta. Există concepția arminiană și părerea calvinistă. Astăzi există teorii conform cărora se susține că se poate pierde mântuirea, dar dacă tu nu vrei, nu se pierde; Cealaltă teorie spune că odată ce ești mântuit nu îți pierzi mântuirea chiar dacă trăiești dezordonat, îți pierzi doar mărturia Duhului Sfânt. În 1 Ioan nu se spune că nu pierzi mântuirea, ci că pierzi doar liniștea interioară, dacă ai fost născut din nou nu mai poți pierde viața veșnică.

Arminienii susțin că viața veșnică o capeți, dar nu va fi stampilată la moartea persoanei respective.

Pentru ambele teorii există versete care pot fi aduse ca dovadă.

Cuvintele apostolului Pavel care spune că *poate să fie lepădat*, înseamnă mai degrabă că cineva poate fi descalificat (vezi cuv. grecesc...), nu se referă la pierderea mântuirii.

Există versete care fac apel la mântuire ca figură de stil :

Evrei cap. 6, 10 – se aseamănă creștinismul cu un pământ care dă roade bune sau rele;

Isaia 5: pedeapsa este năvălirea și exilul, moartea fizică.

Isaia 6: Israel vița care aduce roade și apoi mlădițele neroditoare sunt arse.

Ioan15: Domnul Isus spune „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele” – este un mesaj pentru apostoli, cine rămâne lângă El va trăi, cine nu va fi exilat.

Despre Scriptură

Pentru creștini, Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu și are valoare fundamentală pentru viața personală, pentru cunoașterea voiei lui Dumnezeu pentru viața noastră și pentru vestirea mântuirii lui Dumnezeu, oferite întregii omeniri. Iată câteva motive pentru care înțelegem că este Cuvântul lui Dumnezeu:

- a. Biblia afirmă că este Cuvântul lui Dumnezeu și conține cuvinte direct din partea lui Dumnezeu, alături de cuvinte inspirate de Dumnezeu, dar gândite și compuse de oameni. Autorii sunt conștienți că scriu din partea lui Dumnezeu. Ei dau un mesaj esențial despre mântuire, nu alcătuiesc o frescă socială sau un compendiu de meditații religioase ocazionale, fără imperative majore.¹⁹
- b. Biblia este fragmentată istoric (are autori diverși și este scrisă în timp, nu de o persoană, într-o epocă dată, ci de mai multe persoane, în mai multe epoci) și cultural,

¹⁹ Unii autori susțin că acest argument este circular, deci nevalid. Totuși, el este valid în măsura în care nu este singurul argument, ci există și altele. Este important dacă autorii unui text sfânt sunt conștienți de caracterul textului lor, și de cauzele acestui caracter, și nu sunt ignoranți cu privire la inspirația divină. Altfel, ar fi ciudat – și este un semn de nespiritualitate, să spui un lucru care se dovedește profetie, dar să nu fii conștient de acest caracter. Faptul că autorii Bibliei sunt conștienți că ei scriu Scriptură sfântă, inspirați de Dumnezeu, și că ei consemnează cuvintele lui Dumnezeu, este important ca dovadă a lucidității lor, chiar dacă această conștientă este necesară, dar nu este o condiție suficientă pentru acceptarea Bibliei ca Scriptură sfântă.

diversă, dar mesajul ei este unitar, de-a lungul a 1500 de ani. Aceasta unitate în diversitate este uimitoare și indică fie un plan constant fie (sau și) o origine comună: Dumnezeu. Concordanța este uimitoare.

- c. Biblia este confirmată de faptul că ea conține un număr mare de profeții împlinite și de profeții care își așteaptă încă împlinirea.
- d. Biblia este confirmată istoric și arheologic într-un număr foarte important de cazuri.
- e. Autorii umani sunt persoane de încredere.
- f. Biblia este o mărturie cu caracter închis, canonizat.
- g. Acceptarea Bibliei ca Scriptură și închiderea canoanelor (VT și NT) s-a făcut nu prin autoritatea dominantă a unui singur autor uman ci prin autoritatea spirituală a Duhului Sfânt, înțeleasă și validată de comunitatea credincioșilor.

Despre suferință

Dumnezeu nu a creat omenirea pentru suferință, dar nici nu a evitat suferința. Motivul este că Dumnezeu poate să aleagă, este creator, evită păcatul, El a îngăduit ca și oamenii să își exercite libertatea de a lege, de a face ceea ce vor, astfel El ca să aibă oameni cu principii. Dumnezeu a lăsat suferința pentru desăvârșire. Astfel subliniază tăria de caracter a omului și decizia acestuia de a-L urma pe Dumnezeu de buna voie.

Dar Dumnezeu, s-a sustras El însuși din suferință?

Nu, Dumnezeu nu S-a sustras de la suferință, Dumnezeu S-a identificat cu Domnul Isus, și astfel a suferit prin Fiul Său veșnic. Dumnezeu a suferit în veșnicie și mărginirea Lui depășește ceea ce am suferit noi limitat.

Domnul Isus a mers pe unde am mers noi, a încercat ispitele, moartea, și chiar învierea, astfel a deschis toate căile înainte omului.

Psihologia și sociologia din punct de vedere creștin

Pentru unii autori, de exemplu, E. Bulkley, psihologia nu este acceptabilă din punct de vedere creștin și chiar academic.²⁰ Astfel, el consemnează șase mituri ale psihologiei:

1. Mitul ca psihologia este o știință
2. Mitul că psihologia este eficientă în practică
3. Mitul că psihologia se bazează și este motivată de compasiune față de om
4. Mitul că psihologia are categorii clare, bine organizate
5. Mitul că psihologia este demnă de încredere
6. Mitul că psihologia poate vindeca trecutul problematic al unei persoane (sau influențele acestui trecut)

Bulkley crede că psihologia și consilierea creștină nu merg bine mână în mână.²¹

Pe de altă parte, nu toți autorii creștini au aceeași părere. Unii consideră că psihologia este un studiu acceptabil, defendabil. În mod particular, psihologia se bazează pe observația că oamenii par să aibă comportamente comune, și că aceste comportamente comune sunt guvernate de anumite legități generale, comune. De exemplu, în fața primejdiei sau în bucurie există aceleași tipuri de comportamente umane. În dorința de a găsi un partener, oamenii dezvoltă genuri asemănătoare de comportament. Comportamentul social în ierarhii este asemănător: șefii tind să aibă aceleași probleme, subordonații la fel, liberii întreprinzători la fel, etc.

Psihologia ar trebui studiată nu datorită exhaustivității și corectitudinii științifice ale inițiatorilor acestui tip de studiu sau știință, ci datorită justeței observațiilor pe care le permite și datorită îmbunătățirilor și asistenței psihologice pe care le poate permite.

²⁰E. Bulkley, *Why Christians can't trust psychology* (9). Eugene, Or.: Harvest House, 1993.

²¹Bulkley, E. (1993). *Why Christians can't trust psychology* (9). Eugene, Or.: Harvest House.

Universalism și particularism creștin

Bibliografie: Timothy R. Phillips, Dennis L. Okholm (eds), *Apologetica Creștină În Lumea Postmodernă* (Oradea: Editura Cartea Creștină, 2007)

Existența iadului și dreptatea lui Dumnezeu

Condiționalism, umanism. Anihilaționism. Învățătura ortodoxă și romano-catolică.

Bibliografie

J. Edwards, *The Works of Jonathan Edwards*

E. Fudge, *The Fire That Consumes*

L. E. Froom, *The Conditionalist's Faith of Our Father*

N. L. Geisler, "Man's Destiny: Free or Forced," *CSR*, 9.2

J. Gerstner, *Jonathan Edwards on Heaven and Hell*

C. S. Lewis, *The Great Divorce*

———, *The Problem of Pain* . Chapter 8

———, *The Screwtape Letters*

F. Nietzsche, *Toward a Genealogy of Morals*

R. A. Peterson, "A Traditionalist Response to John Stott's Arguments for Annihilationism," *JETS*, December 1994

———, *Hell on Trial: The Case for Eternal Punishment*

C. Pinnock, *A Wideness in God's Mercy*

B. Russell, *Why I Am Not a Christian*

J. P. Sartre, *No Exit*

G. T. Shed, *Eternal Punishment*

Exemple de eseuri și teme

Eseuri pentru examen:

De ce cred că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu? Un răspuns post-modernist.

Prezentați locul confesiunilor evanghelice pe scena creștinismului contemporan.

Teme de seminar:

De ce este importantă divinitatea și umanitatea lui Isus, cum o apărăm în perioada modernă și post-modernă?

Este posibilă o psihologie creștină?

De ce vreau să fiu un creștin evanghelic?

Poate creștinul să folosească medicina homeopatică, sau alte forme de medicină alternativă? Scrieți un articol despre

homeopatie din punct de vedere evanghelic. În ce măsură reflectă realitatea?

De ce cred că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu și nu este și Coranul, sau Vedele, cartea lui Mormon, cărțile lui Helen G. White, Merry Baker Eddy- Creștinismul științific?

Ce atitudine trebuie să aibă creștinul față de noul gnosticism (Evanghelia lui Iuda, Codul lui DaVinci, etc.)?

Cine votează vorbele originale ale lui Isus (ipsissima verba) și ce importanță au ele?

De ce sunt credincios evanghelic și vreau să rămân credincios evanghelic?

Ce atitudine trebuie să aibă creștinul evanghelic față de homeopatie și tratamente alternative?

Prezentați poziția evanghelică față de Cultul Sfinților.

Prezentați problematica Creaționismului Biblic în context apologetic.

Există Dumnezeu și îi pasă de noi? Faceți apologia post-modernă a existenței lui Dumnezeu.